

Kahramanmaraş depremi nedeniyle ilan edilen mücbir sebep hali ve bazı vergisel hususlar

1. GİRİŞ

Öncelikle, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş ilinde meydana gelen deprem felaketine ilişkin olarak, depremden etkilenen Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralılara ise acil şifalar diliyoruz. Söz konusu felaketin bir daha yaşanmaması en büyük temennimizdir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı Kahramanmaraş ilinde meydana gelen deprem felaketine ilişkin olarak, depremden etkilenen Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde mükellef kaydı bulunan mükelleflerin mücbir sebep halinde olduğunun kabul edildiğini 8 Şubat 2023 tarihinde internet sitesinden duyurmuştur.

Mücbir sebep hali; mükellefin vergi ödevlerini yerine getirmesine engel olan ağır kaza, ağır hastalık, tutukluluk, deprem, sel gibi olaylara maruz kalmasıdır. Diğer bir ifadeyle mükellef mücbir sebep halini engelleyemez ve bu haller kendi iradesinin dışında gerçekleşir. Mücbir haldeki mükelleflerin vergisel ödevlerini yerine getirmelerini beklemek, vergisel ödevlerin yerine getirilmemesi halinde ise müeyyide uygulamak insani olamayacağından yasa koyucu birçok düzenlemede mücbir sebep halini de öngörmüştür.

Bu yazımızda vergi hukuku açısından mücbir sebep hallerini ve mücbir sebep hali ilan edilen durumlarda bazı vergisel hususları ele alarak detaylandıracağız.

2. VERGİ HUKUKUMUZDA MÜCBİR SEBEP HALLERİ

Vergi Usul Kanunu'nun(VUK) 13 üncü maddesinde mücbir sebep halleri;

1. Vergi ödevlerinden her hangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk,
2. Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler,
3. Kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler,
4. Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması,

gibi hallerdir.

Kanunun lafzında geçen gibi ifadesinden mücbir sebeplerin Kanunda sayılanlarla sınırlı olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Kanunda mücbir sebep tanımlanmamış olsa da mücbir sebep halleri sıralanarak gibi ifadesiyle mücbir sebep halleri genişletilmiştir.

Mücbir sebep hali, mükellefin vergi ödevlerini yerine getirmesine engel olan ağır kaza, ağır hastalık, tutukluluk, yangın, deprem, sel, kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler, kişinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış olması gibi hallerdir. Kanun lafzından da anlaşılacağı üzere söz konusu halleri mükellef engelleyemez ve bu haller kendi iradesinin dışında gerçekleşir.

3. MÜCBİR SEBEP HALİ MALUM OLDUĞUNDA AYRICA İSPATA İHTİYAÇ YOK

VUK'nın 15 inci maddesine göre, mücbir sebep hallerinin uygulanması için mücbir sebebin malum olması veya ilgililer tarafından ispat veya tevsik edilmesi lazımdır.

Maliye Bakanlığı, mücbir sebep sayılan haller nedeniyle; bölge, il, ilçe, mahal veya afete maruz kalanlar itibarıyla mücbir sebep hali ilân etmeye ve bu sürede vergi ödevlerinden yerine getirilemeyecek olanları tespit etmeye yetkilidir. Bu yetki vergi türleri ve işyerleri itibarıyla; beyannamelerin toplulaştırılması, yeni beyanname verme süreleri belirlenmesi ve beyanname verme zorunluluğunun kaldırılması şeklinde de kullanılabilir.

Diğer taraftan VUK'nın 3/B maddesinde, vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya, ilişkin muamelelerin gerçek mahiyetinin esas olduğu belirtilmiştir. Vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille ispatlanabilir. Şu kadar ki, vergiyi doğuran olayla ilgisi tabi ve açık bulunmayan şahit ifadesi ispatlama vasıtası olarak kullanılamaz. İktisadi, ticari ve teknik icaplara uymayan veya olayın özelliğine göre normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde ispat külfeti bunu iddia eden tarafa aittir.

VUK'nın 15 inci ve 3/B maddelerinden anlaşılması gereken mücbir sebep halinin malum olması halinde ayrıca ispata gerek olmayacağı ancak, yangın, su basması, ağır hastalık, ağır kaza ve tutukluluk, defter ve belgelerin elden çıkarılması gibi durumlarda resmi belge ve raporlarla mükellef tarafından ispata muhtaç olduğudur.

VUK'nın 15 inci maddesinde Hazine ve Maliye Bakanlığına mücbir sebep hallerinin varlığı durumunda mücbir sebep ilan etme yetkisi verilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı bu yetkisini kullanarak 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş ilinde meydana gelen deprem felaketine ilişkin olarak, depremden etkilenen Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde mükellef kaydı bulunan mükelleflerin mücbir sebep halinde olduğunun kabul edildiğinin ilan edilmesini uygun bulmuştur. Hazine ve Maliye Bakanlığınca mücbir sebep hali ilan edildiğinden bu hususun ayrıca mükelleflerce ispat edilmesine ihtiyaç yoktur.

4. MÜCBİR HAL SÜRESİNCE MÜKELLEFLERİN VERGİSEL ÖDEVLERİ ERTELENECEK

Depremden etkilenen söz konusu illerde 6 Şubat 2023 itibarıyla mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin, bu mükellefiyetleri nedeniyle vergi kanunlarının uygulanması bakımından 6 Şubat 2023 ila 31 Temmuz 2023 (bu tarih dâhil) tarihleri arasında mücbir sebep halinde olduğu kabul edildiğinden;

Mücbir sebep hali süresince,

- verilmesi gereken vergi beyannameleri ve bildirimlerinin verilme süreleri,
- bu beyanname ve bildirimler üzerine tahakkuk eden vergilerin ödeme süreleri,
- deprem tarihinden önce tahakkuk etmiş, ödeme süresi mücbir sebep hali ilan edilen süreye rastlayan her türlü vergi, ceza ve gecikme faizinin ödeme süresi,
- 2023 yılı motorlu taşıtlar vergisinin ikinci taksit ödeme süresi,
- deprem tarihinden önce ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen ve vadesi mücbir sebep halinin başladığı tarihten sonrasına rastlayan her türlü vergi, ceza ve gecikme faizinin ödeme süresi,

uzatılmıştır.

Buna göre, mücbir sebep halinin geçerli olduğu dönemde verilmesi gereken beyanname ve bildirimler 15 Ağustos 2023 Salı günü sonuna kadar verilebilecek, bu beyanname ve bildirimler üzerine tahakkuk eden vergiler ile yukarıda ifade edilen diğer vergi, ceza ve gecikme faizleri 31 Ağustos 2023 Perşembe günü sonuna kadar ödenebilecektir.

Bununla birlikte söz konusu yerlerde bulunan mükellefler tarafından, mücbir sebep hali süresi içerisinde verilmesi gereken 2023 yılı 1 inci geçici vergi dönemine ilişkin geçici vergi beyannameleri verilmeyecektir.

5. DEPREMDE ZAYİ OLAN MALLARA AİT KDV İNDİRİM KONUSU YAPILABİLECEK

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun (KDVK) 30/c maddesinde, deprem, sel felaketi ve Maliye Bakanlığının yangın sebebiyle mücbir sebep ilân ettiği yerlerdeki yangın sonucu zayı olanlar hariç olmak üzere, zayı olan mallara ait katma değer vergisinin mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

KDV sisteminde alış belgelerinde gösterilen verginin indirilmesi, bu malların satışı sırasında mala eklenen değer vergilendirileceği düşüncesine dayanmaktadır. 1 Seri

No.lu KDV Genel Tebliğinde, zayi olan mallar için satış ve dolayısıyla yaratılan bir katma değer olmayacağından, bu mallara ilişkin alış vesikalarında gösterilen verginin indirilmesinin, zayi olan mallar üzerindeki vergi yükünü tamamen ortadan kaldıracığı; bu nedenle, Kanununun 30/c maddesi uyarınca, zayi olan malların alış vesikalarında gösterilen KDV'nin mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan KDV'den indirilemeyeceği belirtilmiştir.

Öte yandan aynı bentte, deprem, sel felaketi ve Maliye Bakanlığının yangın sebebiyle mücbir sebep ilan ettiği yerlerdeki yangın sonucu zayi olan mallar nedeniyle yüklenen vergilerin indirimine olanak tanınmaktadır. (60 No.lu Katma Değer Vergisi Sirküleri)

6. MÜCBİR SEBEP HALİ SÜRESİNCE KISMİ TEVKİFAT UYGULANMAYACAK

213 sayılı Kanuna göre, mücbir sebebin başladığı tarihten sona erdiği tarihe kadar geçen sürede, mücbir sebepten yararlanan mükelleflerin vergi ödevleri ertelenmektedir. Bu kapsamda beyanname verme yükümlülükleri ileri tarihe ertelenen mükelleflerin, mücbir sebep halinde bulunduğu süre içerisinde kısmi tevkifat kapsamındaki alımlarında tevkifat uygulanmayacaktır. (Ankara VDB'nin "Mücbir Sebep Halinde KDV Tevkifatı" konu 18.04.2017 tarih 84974990-130[KDV.5/İ.9.2016.45]-121462 sayılı özelgesi)

7. TAHAKKUK ETMİŞ VERGİNİN TERKİNİ MÜMKÜN OLABİLECEK

VUK'nun 115 inci maddesinde, yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, muzır hayvan ve haşarat istilası ve bunlara benzer afetler yüzünden:

1. Varlıklarının en az üçte birini kaybeden mükelleflerin bu afetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili bulunan vergi borçları ve vergi cezaları;
2. Mahsullerinin en az üçte birini kaybeden mükelleflerin, afete maruz arazi için zararın tahakkuk ettiği hasat ve devşirme zamanına tesadüf eden yıla ait olarak tahakkuk ettirilen Arazi Vergisi borçları ve vergi cezaları;

Maliye Bakanlığınca zararlarla mütenasip olmak üzere, kısmen veya tamamen terkin olunur. Maliye Bakanlığı terkin yetkisini mahalline devredebilir. Zarar derecesini ve ilgili bulunduğu gelir kaynağını mahalli idare heyetleri yaptıracağı tahkikat üzerine tespit eder.

hükümleri yer almaktadır.

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un (AATUHK) 105 inci maddesinde yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, zararlı hayvan ve haşarat istilası ve bunlara benzeyen afetler yüzünden zarara maruz kalan varlıklarının ve mahsullerinin en az üçte birini kaybedenler adına tahakkuk ettirilmiş ve afetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili amme alacakları Cumhurbaşkanı kararıyla kısmen veya tamamen terkin olunur.

Bu madde hükmünden faydalanmak için afetin vukuu tarihinden itibaren 6 ay içinde ilgili amme idaresine yazı ile müracaat edilmesi şarttır. Bu madde şümulüne giren bir zararın mevcut olup olmadığı mahalli il veya ilçe idare kurullarınca, zararın derecesi, Maliye Vekaletince genel olarak belirtilecek esaslar dâhilinde ilgili amme idarelerince tespit olunur.

Vergi Usul Kanunu mevzuuna giren amme alacakları hakkında mezkûr kanunun 105 inci maddesi hükümleri tatbik olunur.

8. SONUÇ

Mücbir sebep hallerinin vergiyi doğuran olaya etkisi olmamakla birlikte mükellefin vergisel ödevlerini yerine getirme süresini uzatmaktadır.

Mücbir sebep halinin geçerli olduğu dönemde verilmesi gereken beyanname ve bildirimler 15 Ağustos 2023 Salı günü sonuna kadar verilebilecek, bu beyanname ve bildirimler üzerine tahakkuk eden vergiler ile diğer vergi, ceza ve gecikme faizleri 31 Ağustos 2023 Perşembe günü sonuna kadar ödenebilecektir.

Bununla birlikte söz konusu yerlerde bulunan mükellefler tarafından, mücbir sebep hali süresi içerisinde verilmesi gereken 2023 yılı 1 inci geçici vergi dönemine ilişkin geçici vergi beyannameleri verilmeyecektir. Ayrıca bu yerlerde bulunan vergi mükelleflerinin vergi borçları 2 Ekim 2023 Pazartesi günü sonuna kadar başvuru yapmaları ve gerekli şartları da taşımaları kaydıyla faiz alınmaksızın 24 aya kadar taksitlendirilebilecektir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkisini kullanmadığı sürece mücbir sebep öncesi tahakkuk eden ve vadesi mücbir sebep sonrasına denk gelen vergilere mücbir sebep halinin etkisi yoktur.

Mücbir sebep hallerinin varlığı halinde mükellefin uzlaşma görüşmesine katılamaması durumunda uzlaşma görüşmesi için yeni bir gün tayin edilmesi gerekir.

Mücbir sebep halleri dava açma süresini uzatıp uzatmayacağı konusu tartışmalı olmakla birlikte Danıştay'ın kararları mücbir sebep halinin dava açma süresini uzatmayacağı yönündedir.

Ferdi Asım Hellaç

Mali Müşavir

Not: Makale [Alomaliye.com](https://hellac.com) adlı mevzuat sitesinde yayımlanmıştır.

YASAL UYARI : İnternet sitemizde yer alan yazıların tüm hakları saklıdır. Ancak yazar ve site kaynağının aktif linkine yer verilerek alıntı yapılabilir. YAZILAR AYNEN YAYIMLANAMAZ. Aksi yönde eylemler hakkında Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki tazminat ve ceza hükümlerinin uygulanması için hukuki süreçler başlatılacaktır.

Kaynak : <https://hellac.com/blogdetay/kahramanmaras-depremi-nedeniyle-ilan-edilen-mucbir-sebep-hali-ve-bazi-vergisel-hususlar>

Erişim Tarihi : 30.05.2026